

Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere bakış açılarının incelenmesi

Sümmani Ekici *
Akan Bayrakdar **
A. Oruç Uğur ***

Özet

Bu çalışma, Muğla ili Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticiler ve lise son sınıf öğrencilerinin ders dışı etkinliklere bakış açılarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Muğla ili merkezindeki orta öğretim kurumlarında görev yapan yöneticiler ve lise son sınıf öğrencileri bu çalışmanın kapsamına dahil edilmiştir. Bu araştırmaya 114 yönetici ve 437 lise son sınıf öğrencisi toplamda 551 denek katılmıştır. Çalışma kapsamına dahil edilen deneklere 40 sorudan oluşan ders dışı etkinlikleri belirleme anketi uygulanmıştır.

Araştırmamızda elde edilen veriler SPSS versiyon 16.0 paket programında, frekans, yüzde, crosstab ve k-kare analiz yöntemleri uygulanmıştır. K-kare çözümlemesinin istatistikî kabulü için $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi belirlenmiştir.

Araştırmamızın sonucunda elde edilen bulgulara göre, okullarda uygulanan öncelikli ders dışı etkinlik %39,4 ile futbol, %67,7 gibi büyük bir çoğunluğun ders dışı etkinliğin öğrencinin başarısını olumlu etkilediği, %59,6 ile öğrencilerin ders dışı etkinliklerinde beden eğitimi öğretmenin tercih edildiği, %72,8 ile okulun ders dışı etkinliklerde en fazla oynaması gereken rolün yönlendirme olması gerektiği, %93,9 ile ders dışı etkinliklerin uygulanmasında veliler güçlük çıkardığı ve %59,6 ile öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım amaçlarının dikkat çekmek olduğu belirlenmiştir. Ders dışı etkinliklerin öğrenciler arasında bıraktığı etkiler incelendiğinde öğrenciler ve yöneticilerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. ($p > 0,05$)

Okulların ders dışı etkinlikleri düzenleyebilecek fiziki imkanlara sahip olamaması ve velilerin çocuklarını farklı nedenlerle bu tür etkinliklerden uzak tutmaya çalışması öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımını engellemektedir.

Anahtar kelimeler: Ortaöğretim, Beden Eğitimi, Öğrenci, Ders dışı etkinlik.

*Muğla Üniversitesi. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu. ekicis@gmail.com

** Muğla Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Spor Anabilim Dalı.
akanbayrakdar@hotmail.com

*** Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi Spor Anabilim Dalı.

The attitudes of managers and students of secondary schools, towards interscholastic activities

*Sümmani Ekici
**Akan Bayrakdar
***A.Oruç Uğur

Abstract

This purpose has been done to determine high-school end class of students and the in charge of directors that institution secondary education at Muğla, view of the angle extramural activities.

It was included the contents of study, high-school end class of students and the in charge of directors that institution secondary education at Muğla province. This explore, it was added in the total 551 subjects, 114 director and 437 high-school end class of students. Working under the scope of the included in the 40 subjects of the question of course to determine the activities for survey hardened.

It was centralized, research also get the data SPSS version 16.0 package program, frequency, per cent crosstab, and k-square analysis methods. It established, statistical the adoption of the $p < 0,05$ significance level k-square of solution.

As a result of the achieved according to the findings, determined the schools of priorities extracurricular activities with 39,4% football, 67,7% like a great a lesson the majority of the student the event a positive success of the affected, 59,6% with course of the students of the body activities training prefer teacher, was with 72,8% school non course activities at most to play a role that should be directing, should be with 93,9% non course activities in the implementation of the parents brought difficulty and 59,6% with course of the students of the activities said the goal is to attract attention. *Extramural activities* among students left analyzed effects, a meaningful difference right the answers of directors and students. ($p > 0,05$)

Have been found to inhibit, Schools *extramural activities* hold physical means asked the parents and children different causes such activities to keep away from the students work of the none a lecture participation in activities.

Keywords: *Secondary education, Physical Education, Student, Extramural activities.*

GİRİŞ

Sanayileşme ve buna bağlı gelişen modern yaşamın neden olduğu bedensel hareketsizlik her yaş gruplarındaki bireylerin sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Sanayileşmenin bir başka fonksiyonu olarak ortaya çıkan boş zamanların da; öncelikle çeşitli fiziksel aktivitelerle değerlendirilmesi ise, bu olumsuzluğu giderici psiko-sosyal ve fizyolojik önemli roller üstlenmektedir. Bazı araştırmalar özellikle stresten ve kalp-damar hastalıklarından korunmada boş zamanların fiziksel aktivitelerle değerlendirilmesinin önemine işaret etmektedir.(5,11)

Çağdaş anlamda bir eğitim programı dinamik bir yapıya sahip olup, sadece okulda ve dolayısıyla derslerle sınırlı tutulmayıp, eğitimin genel amaçları doğrultusunda ders dışında da devam ettirilmesi gereken ve bir dizi etkinlikle beraber sonunda da değerlendirmeyi içeren bir süreç olarak ifade edilmektedir. Diğer yandan öğrenci merkezli eğitim ve öğretim anlayışının geçerli olduğu günümüzde, bireysel farklılıkların var olduğu sınıf ortamında istenen düzeyde bir gelişmenin sağlanması da olanaklı görülmemektedir.(15)

Okul bir toplumda eğitimin pazarlandığı ve eğitim hizmetinin üretildiği yerdir. Eğitim sürecinden geçmemiş bir kimsenin kendi kendini hiçbir alanda tüm olarak yetiştirme imkanı bulunmadığı ve eğitim imkanı kısıtlı toplumların kültürel, sosyal ve ekonomik kalkınmaların tam olarak sağlanamayacağı düşünülürse, okulun önemli bir sorumluluk ve değer taşıdığı rahatlıkla görülebilir.(13)

Öğretim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin plan ve hazırlıkları yeterli düzeyde olsa bile öğrencilere kazandırılması gereken hedef ve davranışların ders süresince gerçekleşmesi istenilen düzeyde olmayabilir. Ayrıca öğrencilerin dersler işlenirken aldıkları veri ve malumatları kendi zihinlerinde yeniden yapılandırarak ve bunlara öznellik kazandırarak kendi bilgilerini üretme ayrıca bu bilgileri yerinde ve zamanında kullanabilme kabiliyetlerini geliştirebilme açısından ders dışı etkinlikler oldukça önemlidir.(1)

Eğitim programının bir parçası olarak; okulda, ders saatlerinin dışında, eğitimin genel amaçları doğrultusunda, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine yönelik, onların kişiliklerini geliştirmek için, okul yönetiminin bilgisi ve rehberliği altında yapılan planlı, programlı ve düzenli çalışmalar olarak tarif edilen ders dışı etkinlikler, öğrencilerin ilgi ve gereksinmelerini doyurduğu gibi, onların iyi bir yurttaşlık eğitimi kazanmalarına da yardım etmektedir. Okuldaki dersler her ne kadar öğretim programlarına ve öğrencilerin ilgi, istek ve gereksinmelerine göre yapılsa da, bunların ulaşmadığı noktaların var olduğu kabul edilmektedir. Bu noktalara ulaşmak ve öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına etki edecek davranışların kazandırılması ders dışı etkinliklerle mümkün olabilmektedir.(16)

Ders dışı etkinlikler, öğrencilerin zorunlu olarak katıldıkları ve önceden belirlenmiş müfredatlarını içeren derslerin dışında, tamamen kendi arzu ve tercihleri istikametinde katıldıkları her türlü spor, müzik, resim, tiyatro, edebiyat gibi faaliyetleri kapsamaktadır, şeklinde tanımlanmaktadır. (8)

Uluslararası Bos Zamanları inceleme Grubunu'nun verdiği tanıma göre “ Serbest zaman etkinliği, kişinin mesleki ve toplumsal ödevlerini yerini getirdikten sonra özgür

iradesi ile girişebileceği dinlenme, eğlenme, bilgi ya da becerilerini geliştirme, toplum yaşamına gönüllü olarak katılma gibi bir dizi uğraştır. Her geçen gün yeni etkinlikler gündeme gelmekle beraber, söz konusu faaliyetlerde bazı temel etkinlik alanları şu şekilde gruplandırılmıştır.

1. Sanatsal (sinema, edebiyat, tiyatro, müzik, resim, fotoğraf, vb.)
2. Entelektüel (kitap, konferanslar, radyo, TV, vb.)
3. Sosyal (aile, partiler, toplantılar, vb.)
4. Pratik (bahçecilik, el sanatları, el isleri, vb.)
5. Fiziki (spor, yürüyüş, avcılık, balıkçılık, vb.) (4)

Bu etkinliklerden hangisinin tercih edileceği kişinin yapısına, cinsiyetine, eğitimine, sahip olduğu olanaklara ve yeteneklerine bağlıdır. Ortaöğretim ve üniversite gençliği üzerine yapılmış araştırmalarda da, gençliğin büyük bir çoğunluğunun boş zamanlarını nasıl geçireceklerini bilemedikleri ya da pasif etkinliklerle geçirdikleri, ancak imkân olması halinde de birçok aktif etkinliklere katılmaya istekli oldukları ortaya çıkmaktadır.(14)

Öğrencilerin serbest zamanlarını değerlendirme etkinliklerinde, konuya sadece spor açısından bakacak olursak, karşılaştıkları sorunlar oldukça fazladır. Bunların başında, tesis, araç-gereç, altyapı, öğretici eleman vs. sorunların gelmekte olduğundan söz edilebilir. Öncelikle bu sorunların ortadan kaldırılması veya en aza indirilmesi, çeşitli teşvik edici ve özendirici organizasyonların yapılması onların spora yöneltmede faydalı olacaktır. Ayrıca spor ortamını daha iyi tanımalarına, sevmelerine, dolayısıyla serbest zamanını yapıcı etkinliklerle değerlendiren gençlerimizin artmasını sağlayacaktır. Bu da; sağlıklı arkadaş ilişkilerini geliştirebilen, kurallara uyan, mücadele eden, karşısındakinin hakkına saygı gösteren, uyumlu, başarılı ve anlayışlı bir gençlik ve dolayısıyla geleceğin faydalı toplumunu oluşturacaktır.(10,12)

Ders dışı okul spor etkinliklerine yönelik yapılan araştırma ve incelemeler sınırlı sayıda olmasına rağmen, bu konuda yapılan çalışmalar genelde ders dışı okul sporundan beklenen yararın elde edilemediğini ve bu araştırmalarda gerek yasal düzenlemelerden ve gerekse yönetim uygulamalarından kaynaklanan engellemelerle karşılaşıldığı açık biçimde belirtilmektedir.(16)

Bu çalışma, Muğla ili merkezinde eğitim ve öğretim veren orta öğretim kurumlarındaki yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere bakış açılarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Muğla Merkezde bulunan orta öğretim kurumlarındaki okul yöneticileri, ders dışı etkinlikleri düzenlemeyle görevli olan beden eğitimi öğretmenleri, rehberlik öğretmenleri ve lise son sınıf öğrencileri bu çalışmanın kapsamına dahil edilmiştir. Çalışmaya 114 yönetici ve öğretmenler ile 437 lise son sınıf öğrencisi toplamda 551 denek katılmıştır. Çalışma kapsamına dahil edilen deneklere 40 soruluk Karaküçük ve Yetim'in 1999 yılında geliştirip uyguladıkları anket formu uygulanmıştır.(8)

Uygulamalar gruplar halinde sınıflarda gerçekleştirilmiş ve Uygulama öncesinde öğrencilere araştırmanın amaçları ile içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Uygulama yaklaşık 15-20 dakika süreyi kapsamış ve uygulama, araştırmacı tarafından yürütülmüştür.

Araştırmamızda elde edilen veriler SPSS versiyon 16.0 paket programında, frekans, yüzde, crosstab ve k-kare çözümlemesi istatistikî kabulü için $p < 0,05$ anlamlılık düzeyi belirlenmiştir.

BULGULAR

Örneklem grubunu oluşturan deneklerin 114 ü (%20,8) ortaöğretim kurum yöneticilerinden ve 437 si (%79,2) lise son sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin okullarda Yapılan Ders Dışı Etkinlikleri tercihleri

ETKİNLİKLER	F	%
Atletizm	15	3,4
Basketbol	55	12,6
Voleybol	14	3,2
Hentbol	21	4,8
Badminton	10	2,3
Masa Tenisi	16	3,7
Güreş	15	3,4
Judo	17	3,9
Halk Oyunları	36	8,2
Elişi Becerileri	3	0,7
Müzik	10	2,3
Tiyatro ve Edebiyat çalışmaları	11	2,5
Resim	10	2,3
Gezi Etkinlikleri	17	3,9
Futbol	172	39,4
İzcilik	15	3,4
Toplam	437	100,0

Tablo 1'e bakıldığında deneklerin okullarda yapılan ders dışı etkinliklere ilişkin soruya %39,4 futbol, %12,4 basketbol ve %8,2 ile halk oyunları izlemektedir. Elişi becerileri %0,7, badminton ve resim %2,3 ile en az uygulanan ders dışı etkinlikler olarak görülmektedir.

Tablo 2. Deneklerin Ders Dışı Etkinliklerin Yaygınlaştırılmasına İlişkin Görüşleri

	Yönetici		Öğrenci		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Spor, yarışma organizasyonları	60	10,9	213	38,7	273	49,5
Şenlik, şölen, festival gibi organizasyonlar	36	6,5	159	28,9	195	35,4
Kararsızım	18	3,3	65	11,8	83	15,1
Toplam	114	20,7	437	79,3	551	100,0

$\chi^2=0,192$ $p > 0,05$ (0.661)

Tablo 2 de deneklerin ders dışı etkinliklerin yaygınlaştırılmasına ilişkin görüşlerine bakıldığında yöneticilerin ders etkinlikler bütün öğrencileri kapsamalıdır(% 79)'u öğrenciler şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklerin yaygınlaştırılmasına ilişkin görüşlerinde k-kare sonucunda istatistiki bir anlamlılık görülmemiştir. ($p>0.05$)

Tablo 3. Tercih Edilen Organizasyon Türüne İlişkin Görüşleri

	Yönetici		Öğrenci		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Spor, yarışma organizasyonları	60	10,9	213	38,7	273	49,5
Şenlik, şölen, festival gibi organizasyonlar	36	6,5	159	28,9	195	35,4
Kararsızım	18	3,3	65	11,8	83	15,1
Toplam	114	20,7	437	79,3	551	100,0

$$x^2=0,916 \quad p>0.05 \quad (0.632)$$

Tablo 3 'e bakıldığında tercih edilen organizasyon türüne ilişkin görüşlere spor yarışma organizasyonları diyenlerin oranı %38.7 şenlik, şölen, festival gibi etkinlikler ise %89.7 şeklinde ifade ettikleri görülmektedir. Yöneticilerin ve öğrencilerin hangi tür organizasyonları tercih ediyorsunuz sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında, yöneticiler ve öğrenciler arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. ($p>0.05$)

Tablo 4. Öğrencilerin Ders Dışı etkinliklere katılımından hoşlandıklarını düşünüp düşünmemeye durumu.

	Yönetici		Öğrenci		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Evet düşünüyorum	99	18,0	378	68,6	477	86,6
Hayır düşünmüyorum	4	,7	16	2,9	20	3,6
Bir fikrim yok	11	2,0	43	7,8	54	9,8
Toplam	114	20,7	437	79,3	551	100,0

$$x^2=0,010 \quad p>0.05 \quad (0.995)$$

Tablo 4 e göre, öğrencilerin ders dışı etkinliklerden hoşlanıp hoşlanmama durumlarına bakıldığında, yöneticilerin ve öğrencilerin verdikleri cevaplarda istatistiki anlamda bir farklılığa rastlanmamıştır. ($p>0.05$)

Tablo 5. Deneklerin ders dışı etkinliklere katılımın çok düşük olduğu veya hiç olmadığı durumlarda öğrencilerde en fazla hangi durumun gözlemlendiğine ilişkin görüşleri

	Yönetici		Öğrenci		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Akademik başarıda düşme olur	12	2,2	19	3,4	31	5,6
Akademik başarıda yükselme olur	0	0	12	2,2	12	2,2
Kahvehane gibi yerlere gidenlerin sayısı artar	30	5,4	120	21,8	150	27,2
Öğrenciler arasında geçimsizlik uyumsuzluk artar	49	8,9	199	36,1	248	45,0
Kız ve erkek öğrenciler arasında sorunlar oluşur	4	0,7	15	2,7	19	3,4
Hiç birşey değişmez	19	3,4	72	13,1	91	16,5
Toplam	114	20,7	437	79,3	551	100,0

$\chi^2=9,443$ $p>0.05$ (0.093)

Yukarıdaki tabloya göre, ders dışı etkinliklere katılımın çok düşük olduğu veya hiç olmadığı durumlarda öğrencilerde en fazla hangi durumun gözlemlendiği konusunda, anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. ($p>0.05$)

Tablo 6. Ders dışı etkinliklerin öğrenciler üzerinde bıraktığı etki

	Yönetici		Öğrenci		Toplam	
	F	%	F	%	F	%
Daha enerjik ve dinamik oluyorlar	27	4,9	97	17,6	124	22,5
Daha sağlıklı oluyorlar	32	5,8	112	20,3	144	26,1
Sosyal ilişkilerde daha başarılı oluyorlar	19	3,4	98	17,8	117	21,2
Daha huysuz, yaramaz ve geçimsiz oluyorlar	5	,9	18	3,3	23	4,2
Daha başarılı oluyorlar	19	3,4	63	11,4	82	14,9
Daha başarısız oluyorlar	6	1,1	25	4,5	31	5,6
Belirgin bir etki bırakmamaktadır	6	1,1	24	4,4	30	5,4
Toplam	114	20,7	437	79,3	551	100,0

$\chi^2=2,073$ $p>0.05$ (0.091)

Tablo 6 ya göre yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin üzerlerinde nasıl bir etki bıraktığı konusunda verdikleri cevaplar karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel anlamda bir farklılığa rastlanmamıştır. ($p>0.05$)

Tablo 7. Öğrencilerin Akademik Başarıları

	F	%
Olumlu Etkilemektedir	296	67,7
Kısmen Olumlu Etkilemektedir	67	15,3
Olumsuz Etkilemektedir	13	3,0
Fikrim yok	61	14,0
Toplam	437	100,0

Tablo 7 ye göre, ders dışı etkinliklerin yarışmacı veya yarışmacı olmayan öğrencilerin akademik başarılarını %67.7 ile olumlu etkilediği ve %3 ile olumsuz etkilediği yönünde görüş bildirdiği tespit edilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin Ders Dışı Etkinliklere Katılımları için Teşvik Koşulları

	F	%
Derslerde Başarı Yüksek İse	2	1,8
Ailesi izin veriyorsa	47	41,2
Öğrenci istekliyse	39	34,2
Fiziki ve maddi imkanlarımız yeterliyse	5	4,4
Yeterli öğretmen lider varsa	7	6,1
Çevresel (sosyo-kültürel) faktörler uygunsa	8	7,0
Teşvik için hiçbir şart aramam	6	5,3
Toplam	114	100,0

Araştırma grubuna giren denekler, öğrencilerin ders dışı etkinliklere teşvik edilmesinde öncelikle ailesi izin veriyorsa (%41.2), sonra ise öğrenci istekliyse (%34.2) şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Tablo 9. Öğrencilerin ders dışı etkinliklere Yönlendirilmesinde etkin olanlar

	F	%
Okul yöneticileri	9	7,9
Veliler	6	5,3
Rehber öğretmenler	1	,9
Öğrencilerin arkadaşları	27	23,7
Beden eğitimi öğretmenleri	68	59,6
Diğer öğretmenler	3	2,6
Toplam	114	100,0

Okul yöneticileri öğrencilerin ders dışı etkinliklere yönlendirilmesinde, önceliği %59.6 ile Beden Eğitimi Öğretmenlerine vermekte ve daha sonra ise %23.7 ile öğrencilerin arkadaşlarına bağlamaktadırlar.

Tablo 10. Okulların ders dışı etkinliklerde en fazla oynaması gereken rol.

	F	%
Yönlendirme	318	72,8
Fiziki imkanları hizmete sokma	90	20,6
Öğretmen, antrenör, lider bulma	12	2,7
Sponsor bulma	17	3,9
Toplam	437	100,0

Tablo 10'a göre öğrencilerin, okulların ders dışı etkinliklerde en fazla oynaması gereken rol sorusuna %72.8 ile yönlendirme ve %20.6 ile fiziki imkanları hizmete sokma şeklinde cevaplar verdikleri gözlemlenmektedir.

Tablo 11. Öğretmenlerin ders dışı etkinliklere yaklaşımları

	F	%
Ders dışı etkinliklerin öneminin farkındadırlar	65	57,0
Ders dışı etkinlikleri önemsiz görüyorlar	5	4,4
Ders dışı etkinliklerin farkında değiller	6	5,3
Ders dışı etkinliklere teşvik ediyorlar	29	25,4
Bir fikrim yok	9	7,9
Toplam	114	100,0

Okul yöneticileri ders dışı etkinliklere karşı okuldaki öğretmenlerin %57 ile ders dışı etkinliklerin öneminin farkında olduğunu belirtirken, %25.4 ünün ders dışı etkinliklere öğrencileri teşvik ettiklerini düşünmektedirler.

Tablo 12. Ders dışı etkinliklerde öncelikle hangi branş öğretmeninden yararlanılacağı.

	F	%
Türkçe öğretmenleri	6	5,3
Tarih öğretmenleri	6	5,3
Beden eğitimi öğretmenleri	55	48,2
Resim öğretmenleri	9	7,9
Müzik öğretmenleri	6	5,3
Rehberlik öğretmenleri	28	24,6
Diğerleri	4	3,5
Toplam	114	100,0

Okul yöneticileri, bu tür etkinlikler için %48.2 ile beden eğitimi öğretmenlerini ve daha sonra %24.6 ile rehberlik öğretmenlerinin değerlendirmek istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 13. Okul Yöneticilerin Ders dışı etkinlik uygulamalarına ilişkin görüşleri

Seçenekler	Pek çok		Çok		Orta		Az		Hiç	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Öğrenci yoğunluğunun ders dışı etkinliklere katılımı için okul yöneticilerinin yönlendirmesi teşvik etmesi fikrine katılıyor musunuz?	58	50,9	32	28,1	15	13,2	8	7,0	1	0,9
Okulu temsil eden spor, tiyatro gibi yarışma gruplarının başarısı sizce ne kadar önemlidir?	18	15,8	10	8,8	29	25,4	27	23,7	30	26,3
Okulunuzun fiziki imkanlarının öğrenci yoğunluğunun ders dışı etkinliklere katılımı için yeterlidir?	6	5,3	12	10,5	12	10,5	30	26,3	54	47,4
Öğrencileri ders dışı etkinliklere yönlendirilecek veya çalıştırıcılık yapacak yeterli öğretmen/personelle sahip misiniz?	20	17,5	22	19,3	24	21,1	16	14,0	32	28,1
Ders dışı ekinliklere öğrenci velilerinin yeterli katkısı bulunmakta mıdır?	2	1,8	11	9,6	8	7,0	21	18,4	72	63,2
Okulunuzun imkanları çevre halkının hizmetine verilmesi uygun mudur?	6	5,3	12	10,5	13	11,4	27	23,7	56	49,1
Çevre imkanlarından yeterince yararlanıyor musunuz?	22	19,3	23	20,2	21	18,4	19	16,7	29	25,4
Okullar ders dışı etkinlikler için uygun yerler midir?	57	50,0	41	36,0	7	6,1	7	6,1	2	1,8
Rehberlik ve danışmanlık birimlerinin ders dışı etkinliklere yönelik katkısı var mıdır?	38	33,3	23	20,2	19	16,7	30	26,3	4	3,5
Ders dışı etkinlikler için yeterli maddi kaynağa sahip misiniz?	4	3,5	2	1,8	11	9,6	27	23,7	70	61,4
Ders dışı etkinlikler öğrencinin genel eğitimine hangi düzeyde katkı sağlamaktadır?	76	66,7	26	22,8	6	5,3	4	3,5	2	1,8
Okulunuzda ders dışı etkinliklerin yürütülmesinde üst yönetiminiz size ne kadar destek, teşvik sağlamaktadır?	4	3,5	6	5,3	11	9,6	29	25,4	64	56,1

Okul yöneticilerinin ders dışı etkinliklerin bazı uygulamalarındaki fiziksel imkanlarıyla ilgili görüşleri tablo 13 de yansıtılmaktadır. Ayrıca yöneticilerin bu konudaki karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukların önem dereceleri tablo 14 de görülmektedir. Buna göre “veliler güçlük çıkarıyor” seçeneği birinci derece önemli görülürken, “etkinlik yaptıracak yerlerimiz yetersiz” son sırada önemli görülmektedir.

Tablo 14. Ders dışı etkinliklerin Yönetiminde karşılaşılan zorluklar

Seçenekler	Önem Dereceleri										Toplam
	1		2		3		4		5		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Veliler Güçlük Çıkartıyor	107	93.9	3	2.6	1	0.9	2	1.8	1	0.9	114
Boş Zaman Yeterli Olmuyor	48	42,1	24	21,1	24	21,1	13	11,4	5	4,4	
Maddi imkanlar yetersiz	25	21,9	28	24,6	23	20,2	17	14,9	21	18,4	
Yeterli öğretmen lider yok	59	51.8	21	18.4	16	14.0	5	4.4	13	11.4	
Mevzuat engelliyor	30	26.3	22	19.3	16	14.0	23	20.2	23	20.2	
Etkinlik yapabilecek yerlerimiz yetersiz	4	3.5	10	8.8	8	7.0	39	34.2	53	46.5	
Öğrenci Mevcudumuz çok kalabalık	63	55.3	17	14.9	20	17.5	7	6.1	7	6.1	
Öğrenciler isteksiz	24	21.1	9	7.9	24	21.1	24	21.1	33	28.9	

Tablo 15. Öğrencilerin Ders Dışı Etkinliklere Katılım Amaçları

Seçenekler	Önem Dereceleri										Toplam
	1		2		3		4		5		
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Okulda dikkat çekmek	68	59.6	15	13.2	21	18.4	6	5.3	5	3.5	114
Yeni arkadaşlar edinmek	61	53.5	15	13.2	21	18.4	10	8.8	7	6.1	
Kendini kanıtlamak	18	15.8	12	10.5	44	38.6	22	19.3	18	15.8	
Öğretmenlerin gözüne girmek	49	43.0	32	28.1	15	13.2	11	9.6	7	6.1	
Sağlıklı ve mutlu olmak	21	18.4	36	31.6	18	15.8	20	17.5	19	16.7	
İyi bir yarışmacı olabilmek	11	9.6	2	1.8	12	10.5	50	43.9	39	34.2	
Dersleri daha iyi bir düzeye getirmek	2	1.8	11	9.6	17	14.9	47	41.2	37	32.5	
Neşeli vakit geçirebilmek	27	23.7	22	19.3	32	28.1	20	17.5	13	11.4	

Deneklerin ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin katılım amaçlarına ilişkin görüşlerine göre de; öğrenciler en fazla yani birinci derecede önemli “okulda dikkat çekme” amacı ile bu etkinliklere katılmaktadırlar. “Dersleri daha iyi bir düzeye getirmek” amacının ise önem derecesi son sırada yer bulmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Ders dışı etkinliklerle öğrencilerin sadece ders kitaplarına giren bilgilerle yaşama atılmalarını önleyecek, girişim yeteneklerini arttıracak, görüşlerini özgürce ortaya koyabilecek beceriler elde etmeleri, topluluk bilinçlerinin, sorumluluk duygularının ve liderlik yeteneklerinin gelişmesi bakımından önem taşır. Ayrıca kişinin bedensel güç ve uyumluluğunu geliştirmek, ilgi ve tutumlarını keşfetmek, estetik ve dinlendirici etkinliklere yönlendirmek, en uygun kişisel ve grup yaşamlarını sağlamak ile boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme alışkanlıklarını kazanmak bakımından ders dışı zamanlarda yapılan etkinliklere katılım önem taşır.(8)

Okullarda uygulanan ders dışı etkinliklerin başında futbolun %39.4 ile geldiğini %0,7 ile eliş becerilerinin son sırada olduğu gözlemlenmektedir. Karaküçük’ün 1999 da yaptığı

çalışmada, okullarda ders dışı etkinlikler olarak en fazla %50,1 ile voleybol branşının yapıldığını, futbol branşının ise % 40,1 ile 7. sırada geldiğini belirtmiştir.5(*Tablo 1*) Balcı'nın 2006 yılında yapmış olduğu çalışmada ise %22.5 ile futbol branşı ilk sırayı almaktadır.(2) Bu sonuçlara göre Karaküçük'ün çalışması ile yaptığımız çalışma yüzdeler dilim yönünden paralellik gösterirken sıralama yönünden paralellik göstermemektedir. Çalışmamız Balcı'nın yapmış olduğu çalışma ile paralellik göstermektedir.

Ders dışı etkinliklerin yaygınlaştırılması konusunda deneklerin büyük çoğunluğu %92,9 ile bütün öğrencileri kapsamalılar şeklinde cevap vermişlerdir. Deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda k-kare sonuçları arasında $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. (*Tablo 2*) Karaküçük'ün 1999 da yaptığı çalışmada, %81.8 ile Ders dışı etkinliklerin bütün öğrencileri kapsamaması gerektiğini belirtmiştir.(8) Bu sonuç doğrultusunda araştırmamız bu çalışma ile paralellik göstermektedir.

Deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda %49,5 ile spor yarışma organizasyonlarının daha çok tercih edildiği görülmektedir. Deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda k-kare sonuçları arasında $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. (*Tablo 3*) Pehlivan'ın 1993 te yaptığı çalışmada %59,5 ile ders dışı okul spor faaliyetlerinin spor yarışma organizasyonları biçiminde organize edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.(15) Karaküçük ise şenlik, şölen ve festival gibi etkinliklerin yaygınlaştırılması gerektiğini düşünmektedir.(8) Pehlivanın yapmış olduğu çalışma bizim çalışmamızla paralellik gösterirken Karaküçük'ün yapmış olduğu çalışma ile çalışmamız arasında bir paralellik yoktur.

Araştırmamıza katılan deneklerin %86.6 gibi büyük çoğunluğu öğrencilerin ders dışı etkinliklerden hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda k-kare sonuçları arasında $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. (*Tablo 4*) Karaküçük yapmış olduğu çalışmada %84.7 öğrencilerin ders dışı etkinliklerden hoşlandıklarını belirtmiştir. (8) Bu çalışma bizim çalışmamız ile paralellik göstermektedir.

Okul yöneticileri ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımının çok düşük olduğu durumlarda %45 ile öğrencilerin birbirleri arasında geçimsizliğin oluşacağı ve %27.2'sinde kahvehane gibi yerlere daha fazla zaman ayıracakları belirtilmiştir. Deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda k-kare sonuçları arasında $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. (*Tablo 5*) Karaküçük yapmış olduğu çalışmada ise, %49, 7 ile öğrencilerin ders dışı etkinliklerin olmadığı yerlerde kahvehane gibi yerlerde daha fazla zaman harcayacaklarını belirtmiştir. (8) Yapılan çalışma ile bizim çalışmamız paralellik göstermektedir.

Araştırmamıza katılan denekler, ders dışı etkinlikler sayesinde %26,1 ile daha sağlıklı olduklarını, % 22,5 ile daha enerjik ve dinamik oldukları şeklinde etkileri olduğunu belirtmişlerdir. Deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda k-kare sonuçları arasında $p>0,05$ düzeyinde anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.(*Tablo 6*) Yaman 2004 yılında yaptığı çalışmada %21,8 ile sağlıklı yaşamın ders dışı etkinlikler sonucunda öğrencilerin üzerinde etki bıraktığını belirtmiştir.(12) Ekici ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada ise, öğrencilerin %40,9 ile daha enerjik ve dinamik olduklarını belirtmiştir. (7) Yaman'ın yapmış

olduğu çalışma bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir. Ekici ve arkadaşlarının yapmış oldukları çalışma ise bir paralellik göstermemektedir.

Ders dışı etkinliklerin yarışmacı veya yarışmacı olmayan öğrencilerin akademik başarılarını %67,7 ile olumlu etkilediği gözlemlenmiştir. (Tablo 7) Büküşoğlu 2005 yılında yaptığı çalışmada %52,8 ile serbest zaman etkinliklerinin akademik başarıyı hiç etkilemediğini belirtmiştir. (4) Yapılan çalışma ile bizim çalışmamız paralellik göstermemektedir.

Tablo 8 değerlendirildiğinde, %41,2 ile öğrencilerin ders dışı etkinliklere teşvik edilmesinde öncelikle ailesi izin veriyorsa ve %34,2 ile öğrenci istekliyse şeklinde gözlemlenmektedir. Küçüköğlü öğrencilerin ders dışı etkinliklere teşvik edilmesinde öncelikle öğrencinin isteğine %45, sonra ise derslerdeki başarısını %15,5 ile belirtmiştir. (8) Çalışmamız bu çalışma ile farklılık göstermektedir.

Tablo 9'a göre, araştırmamıza katılan denekler öğrencilerin ders dışı etkinliklere yönlendirilmesinde, önceliği %59.6 ile Beden Eğitimi Öğretmenlerinin alması gerektiğini belirtmişlerdir. Karaküçük öğrencilerin ders dışı etkinliklere yönlendirilmesinde %41,3 ile beden eğitimi öğretmenlerine öncelik verildiğini vurgulamıştır. (8) Çalışmamız bu çalışma ile paralellik göstermektedir.

Deneklerin okulların ders dışı etkinliklerde en fazla oynaması gereken rol sorusuna %72.8 ile yönlendirme cevabını verdikleri gözlemlenmektedir. (Tablo 10) Karaküçük en fazla yönlendirme yapmaları %41,9 ve fiziki imkanları hizmete sunma %32,3 görevlerini yerine getirme işlevini belirttiklerini tespit etmiştir. (8) Karaküçük yapmış olduğu başka bir çalışmada %39,5 ile fiziki imkanları hizmete sokma şeklinde tespit etmiştir. (9) Çalışmamız bu çalışmalar ile paralellik göstermektedir.

Araştırmamıza katılan deneklerin ders dışı etkinliklere karşı yaklaşımlarının okuldaki öğretmenlerin %57 ile ders dışı etkinliklerin öneminin farkında olduğunu belirtmişlerdir. (Tablo 11) Karaküçük'ün 1999 da yaptığı çalışmada okul yöneticileri, okullarındaki öğretmenlerin ders dışı etkinliklerinin öneminin %58.5 oranında farkında olduklarını, ancak %35.3 oranında önemsemediklerini düşünmektedir. (8) Çalışmamız bu çalışma ile farklılık göstermektedir.

Araştırmamız da deneklerin ders dışı etkinlikler için %48.2 ile beden eğitimi öğretmenlerini tercih ettiklerini belirtmişlerdir. (Tablo 12) Karaküçük bu tür etkinlikler için %58.7 gibi büyük bir oranla beden eğitimi öğretmenlerini tercih ettiklerini belirtmiştir. (8) Çalışmamız bu çalışma ile farklılık göstermektedir.

Okul yöneticilerinin ders dışı etkinliklerin bazı uygulamalarındaki fiziksel imkanlarıyla ilgili görüşleri yansıtılmaktadır. (Tablo 13) Buna göre %50.9 ile okul yöneticilerinin öğrencileri ders dışı etkinliklere teşvik etmesi gerektiği ve %50 ile okulların ders dışı etkinlikler için uygun yerler olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca tablo 14 te yöneticilerin bu konudaki karşılaştıkları zorluklar ve bu zorlukların önem dereceleri görülmektedir. Buna göre "veliler güçlük çıkarıyor" %93.9 seçeneği birinci derece önemli görülürken, "etkinlik yaptırarak yerlerimiz yetersiz" %3.5 son sırada önemli görülmektedir. Karaküçük'e göre bütün bu sorunların başında velilerin güçlük çıkarması yer almaktadır. Yöneticiler bu durumu birinci derece önemli gösterirken, öğrenci mevcudunun

kalabalıklığını ve öğrencilerin isteksizliğini son sıralarda belirtmişlerdir.(8) Pehlivan'ın 1993 te yaptığı çalışmada okul yöneticilerine göre ders dışı etkinliklere engel olan faktörlerin başında salon, araç, gereç yetersizliği %66.6, sonra ise öğretmen ve maddi kaynak yetersizliği gelmektedir. (15) Demirelin 2008 yılında yapmış olduğu çalışmada bos zaman aktivitelerine katılımdaki en büyük engel olarak sosyal ortam ve bilgi eksikliğini gördükleri, bunu ise tesis/hizmet/ulaşım takip ettiği söylenebilir. (6) Karaküçük, Pehlivan ve Demirel'in yapmış oldukları çalışmalar bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Deneklerin ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin katılım amaçlarına ilişkin görüşlerine göre de; öğrenciler en fazla yani birinci derecede önemli "okulda dikkat çekme" %59.6 amacı ile bu etkinliklere katılmaktadırlar. "Dersleri daha iyi bir düzeye getirmek" %1.8 amacının ise önem derecesi son sırada yer bulmuştur. (Tablo 15) Karaküçük öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılmalarındaki birinci derecede önemli amacı okulda dikkat çekmek olarak belirtmiştir.(8) Çalışmamız bu çalışma ile farklılık göstermektedir. Mansurğolu 2002 yılında ve Bulut 2008 yılında üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmalarda rekreasyon etkinliklerinin insanlara fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan katkısının bulunduğunu ve kişinin kendine olan güven ve saygısını arttırdığı ve ayrıca kişilerin rekreasyon etkinliklerine katılma nedenlerini rahatlatma, arkadaşlarla beraber olmak, heyecan duymak, stresten uzaklaşmak ve yeni beceriler kazanmak olarak belirtmiştir. (4, 12)

Sonuç olarak, ders dışı etkinliklerin yaygınlaştırılması konusunda okulların fiziki şartlarını tamamlamaları ve yöneticilerin bu tür etkinliklere tamamen çocuğun sağlıklı gelişimi için bakmaları düşünülmektedir. Ayrıca bu tür çalışmaların daha geniş kitleleri ele alarak devam ettirilmesinde yarar vardır.

KAYNAKLAR

1. **Albayrak M., Yıldız A., Berber K., Büyükkasap E.;** İlköğretimde Ders Dışı Etkinliklerin ve Bunlarla İlgili Öğrenci Davranışları Hakkında Velilerin Görüşleri, Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt 12 No: 1 Mart 2004 Kastamonu.
2. **Balcı V., İlhan A.;** Türkiyedeki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt IV. Sayı: 1, 2006 Ankara.
3. **Bulut, D. , Üzüm, H. , Çelebi, M.;** Üniversite Öğrencilerinin Sportif Okul Takımlarına Katılım Motivleri, Beklentileri Ve Karşılaştıkları Problemler, 10. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 25-27 Ekim 2008, Bolu.
4. **Büküsoğlu N., Bayturan A.F.;** Serbest Zaman etkinliklerinin Gençlerin Psiko-Sosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü, Ege Tıp Dergisi 44(3): 2005 İzmir.
5. **Çoban B., Devicioğlu S., Güler G., Zirek O., Sarıkaya M., Turan M.;** Okul Takımlarında Faaliyet Gösteren Sporcu Öğrencilerin Faaliyet Amaçları Ve Beklentileri Üzerine Bir Çalışma (Elazığ ili Örneği), Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, 2003 Ankara.
6. **Demirel, M., Harmandar D.;** Üniversite Öğrencilerinin Rekreasyonel Etkinliklere Katılımlarında Engel Oluşturabilecek Faktörlerin Belirlenmesi, 10. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 25-27 Ekim 2008, Bolu.

7. **Ekici S., Soyer F., Özmaden M., Devecioğlu S., Pepe K., Acet M.;** Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders Dışı Etkinlikleri Üzerine Bir Araştırma, 1. Gazi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Kongresi, 26-27 Mayıs 2000, Ankara.
8. **Karaküçük S., Yetim A.;** Okul Yöneticilerinin Ders Dışı Etkinliklere Yaklaşımları, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt: IV, Sayı 3, Temmuz 1999 Ankara.
9. **Karaküçük S., Yetim A.;** Okul Müdürlerinin Ders Dışı Etkinliklerin Uygulamalarına Yönelik Sorunları, 1. Gazi Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Kongresi, 26-27 Mayıs 2000, Ankara.
10. **Karaküçük, S.;** Rekreasyon: Bos Zamanları Değerlendirme, Gazi Kitabevi, 5. Baskı, 2002 Ankara.
11. **Karaküçük, S., Gürbüz, B.;** Rekreasyon ve Kent(li)leşme, Gazi Kitabevi, 2007 Ankara.
12. **Mansuroğlu, S.;** Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Serbest Zaman Özellikleri Ve Dış Mekan Rekreasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi, Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi dergisi, 2002, Antalya.
13. **Mutlutürk, N.;** Yükseköğretimde Beden Eğitimi ve Spor Sorunları, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi. 1991 İzmir.
14. **Özdilek Ç., Demirel M., Harmandar D.;** Dumlupınar ve Sakarya üniversitelerinde öğrenim gören Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılım nedenleri ve düzeylerinin karşılaştırılması, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt: 4 Sayı: 2 Yıl: 2007.
15. **Pehlivan Z.;** “Ders dışı spor etkinliklerinin eğitim programı açısından araştırılması”, Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu, M.E.B., 16-18 Aralık 1993 Manisa.
16. **Pehlivan Z.;** Ders Dışı Okul Spor Etkinlikleri ve Yeniden Örgütlenmesi, Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi, Cilt 9, Sayı 1, Mart 1998 Ankara.
17. **Yaman V., Yaman F., Burgul N.;** Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin serbest zaman alışkanlıkları içerisindeki sporun yeri ve rolü (Ankara örneği), The 10th ICHPER•SD European Congress and the TSSA 8th International Sports Science Congress which will be organized jointly during 17th - 20th of November 2004 Antalya.